

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 6/2025. (VI. 30.) AB HATÁROZATA

az azonos nemű párok által külföldön kötött házasság Magyarországon bejegyzett élettársi közösségként való elismerésével kapcsolatos, mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése – *dr. Horváth Attila* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, *dr. Handó Tünde*, *dr. Márki Zoltán* és *dr. Patyi András* alkotmánybírók különvéleményével – alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Alaptörvény II. cikkét és VI. cikk (1) bekezdését sértő, mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség áll fenn amiatt, hogy a jogalkotó nem tette lehetővé az azonos nemű párok által külföldön kötött házasság Magyarországon bejegyzett élettársi közösségként való elismerését. Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói kötelezettségének 2025. október 31-ig tegyen eleget.
2. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 111.K.706.727/2021/15. ítélete és a Kúria Kfv.I.37.601/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.
3. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 11.K.702.815/2023/8. számú ítélete és a Kfv.VI.37.719/2023/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában indult eljárást megszünteti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az Alkotmánybírósághoz két hasonló tartalmú indítvány érkezett a külföldön, azonos nemű személyek által kötött házasság Magyarországon bejegyzett élettársi kapcsolatként (a továbbiakban: BÉK) történő elismerésével összefüggésben, a következők szerint.
- [2] 2. Az első ügy indítványozói jogi képviselőjük (dr. Muhi Erika ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszukban a Fővárosi Törvényszék 111.K.706.727/2021/15. ítélete és a Kúria felülvizsgálati jogkörben hozott Kfv.I.37.601/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték. Kérelmüket az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, I. cikk (1)–(3) bekezdésére, II. cikkére, VI. cikk (1) bekezdésére, XV. cikk (1)–(2) bekezdésére, XXVIII. cikk (1) bekezdésére és 28. cikkére alapították.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozók – egy magyar és egy vele azonos nemű német állampolgár – a 2021-ben Németországban kötött házasságuk BÉK-ként történő magyarországi anyakönyvezését kérték. Magyarország müncheni főkonzulátusa a kérelmet elutasította.
- [4] Az indítványozók keresetét a Fővárosi Törvényszék 111.K.706.727/2021/15. számú ítéletével elutasította. A bíróság abból indult ki, hogy a külföldi okiratnak a bejegyezni kért tény alá kell támasztania. A csatolt okirat viszont nem a külföldön létesített, és az eljárást indító kérelemben szereplő BÉK-et tanúsítja, hanem a külföldi házasságkötést. A nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvényben (a továbbiakban: Nmjt.) pedig nincs olyan „konvertáló” szabály, mely szerint a házasságot BÉK-nek lehet tekinteni az anyakönyvezési eljárásban. Az Nmjt. 4. § (2) és (3) bekezdésének értelmezése a bíróság szerint azonos eredményre vezet, az Nmjt. „17. A házasságra vonatkozó különös szabályok” címére utal tovább. A bíróság rámutatott, hogy a magyar és a német jog egyaránt ismeri a házasság jogintézményét, azzal a különbséggel, hogy míg a német jog az azonos neműek közti házasságot is elismeri, a magyar jog csak a nő és férfi közti házasságot ismeri el. A magyar jogban a bejegyzés alapjául [szolgáló] házassági anyakönyvi kivonat érvénytelen okiratnak minősült. Így a „felperesek Nmjt. 4. § (2)–(3) bekezdésére tett hivatkozásából [...] nem következik, hogy az anyaköny-

vezési eljárásban a felperesek házasságát bejegyzett élettársi kapcsolatként kell figyelembe venni” (Indokolás [14]–[21]).

- [5] A Kúria Kfv.I.37.601/2022/3. számú végzésével a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta, mert arra jutott, hogy sem a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában, sem ab) alpontjában foglalt befogadási feltétel nem áll fenn az ügyben.
- [6] 3. A második ügy indítványozói jogi képviselőjük (dr. Muhi Erika ügyvéd) útján az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszukban a Fővárosi Törvényszék 11.K.702.815/2023/8. számú ítélete és a Kúria felülvizsgálati jogkörben hozott Kfv.VI.37.719/2023/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték. Kérelmüket az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, I. cikk (1)–(3) bekezdésére, II. cikkére, VI. cikk (1) bekezdésére, XV. cikk (1)–(2) bekezdésére, XXVIII. cikk (1) bekezdésére és 28. cikkére alapították.
- [7] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozók – egy amerikai-magyar és egy vele azonos nemű amerikai állampolgár – a 2014-ben az Amerikai Egyesült Államokban kötött házasságuk magyarországi anyakönyvezését kérték. Hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban Budapest Főváros Kormányhivatala BP/A/05741/2022/II. számú végzésével a kapcsolat elsődlegesen házasságként, másodlagosan BÉK-ként való anyakönyvezésére irányuló kérelmet elutasította. Az indokolás lényege, hogy a házasság közös személyes joga az amerikai jog, amely elismeri az azonos nemű személyek házasságát. A magyar jogban viszont – az Alaptörvény kifejezett rendelkezése alapján – házasság csak férfi és nő között jöhet létre, ezért az Nmjtvt. 12. §-ába foglalt közrendi klauzula alkalmazandó, és a házasság nem ismerhető el. A BÉK-ként történő anyakönyvezésre pedig csak erre vonatkozó kifejezett jogszabályi rendelkezés esetében lenne mód.
- [8] Az indítványozók keresetét a Fővárosi Törvényszék 11.K.702.815/2023/8. ítéletével elutasította. A bíróság megalapozottnak tartotta mind a házasságként (ítéleti indokolás [9]–[12]), mind a BÉK-ént (ítéleti indokolás [13]–[18]) történő hazai anyakönyvezés kizártságára vonatkozó következtetést. Ami az alkotmányjogi panasz szempontjából releváns BÉK-et érinti, a bíróság a következő körülményekre hivatkozott.
- [9] Az Nmjtvt. 4. § (3) bekezdésében írt, ún. minősítő szabály – amelynek alkalmazásával az indítványozók szerint számukra pozitív döntés született volna – nem arra ad lehetőséget, hogy egy jogintézményt (itt: házasságot) egy másikra (itt: BÉK-re) átminősítsenek, hanem az ún. kollíziós kapcsoló szabály kiválasztását szolgálja. (A kapcsoló szabály szerepe, hogy választ adjon arra a kérdésre, hogy az adott jogviszonyt illetően a felmerülő külföldi elem miatt elvileg figyelembe vehető – de egymással ellentétes – hazai és külföldi jogszabály közül ténylegesen melyiket kell alkalmazni.)
- [10] Az Nmjtvt. ráadásul nemcsak, hogy hallgat az azonos nemű felek külföldön kötött házasságának BÉK-ként történő elismeréséről, hanem megállapítható, hogy a jogalkotó kifejezetten elvetette az új nemzetközi magánjogi törvény koncepciójáról szóló 1673/2016. (XI. 29.) Korm. határozatban még szereplő, erre vonatkozó szabály megalkotását. (A Koncepció IX/48. pontja szerint a Koncepció „fenntartani javasolja a bejegyzett élettársakra vonatkozó hatályos kollíziós jogi szabályozást, kiegészítve azzal, hogy a más államban azonos neműek között érvényesen megkötött házasság Magyarországon nem ismerhető el, azonban az ilyen házasságot – kérelemre – a magyar jog szerint bejegyzett élettársi kapcsolatnak kell tekinteni.” Ez nem valósult meg.)
- [11] Alátámasztja mindezt a bírósági ítélet értelmében a Kúria Kfv.V.37.135/2023/6. számú más, de hasonló tárgyú ügyben hozott végzése is, amely szerint „a nemzetközi magánjog területén nem ismeretlen valamely külföldi jog szerinti jogosultság átalakítása, megfeleltetése a címzett állami joga szerinti jogosultsággá, de ennek jogszabály kifejezett rendelkezésén kell alapulnia” (Indokolás [27]). A „házasságkötésről külföldön, az Amerikai Egyesült Államokban kiállított okirat alapján házasság élettársi kapcsolatként való hazai anyakönyvezésére nincs jogszabályi lehetőség, az At. [az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény] szabályai ezt nem teszik lehetővé” (Indokolás [28] és [32]).
- [12] A bíróság rámutatott arra is, hogy a hazai jogalkalmazási gyakorlat az indítványozókéhoz hasonló esetben nem teszi a BÉK létesítésének feltételévé a házasságkötési akadály hiányának az Nmjtvt. 37. § (2) bekezdése szerinti igazolását (a BÉK létesítéséhez a nem magyar állampolgárnak igazolnia kell, hogy személyes joga szerint házasságkötésének nem lenne akadálya).
- [13] A Kúria Kfv.VI.37.719/2023/2. számú végzésével a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta, mert arra jutott, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdésében foglalt feltételek nem állnak fenn.
- [14] 4. Az indítványozók által előterjesztett alkotmányjogi panasz lényege a két ügyben tartalmát tekintve alapvetően megegyezik.

- [15] A Fővárosi Törvényszék támadott ítéleteivel kapcsolatban – az Alkotmánybíróságnak a BÉK-re vonatkozó gyakorlatát citálva, valamint egyebek mellett az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) és az Európai Unió Bírósága gyakorlatára, valamint az új nemzetközi magánjogi törvény koncepciójáról szóló 1673/2016. (XI. 29.) Korm. határozatra utalva – mindkét ügyben arra hivatkoznak az indítványozók, hogy az a jogértelmezés, amely a külföldön azonos neműek által kötött házasságot nem létezőnek, illetve a magyar jogban ismeretlennek tekinti, és megtagadja annak BÉK-ként való anyakönyvezését, ellentétes az Alaptörvény II. cikkével és VI. cikk (1) bekezdésével. Ezáltal ugyanis megtagadják az érintettektől, hogy tartós életközösségük a magyar jogban a házassághoz hasonló jogi elismerést nyerjen. Az indítványozók nem minősülhetnek egymás családtagjának sem. A házasság – és így a családtagnak minősülés – valamilyen formában való elismerésének hiányában a szabad mozgáshoz való jog sérelme is felmerül.
- [16] Az Alaptörvény 28. cikkében írt értelmezési szabályra, valamint az Alkotmánybíróságnak a BÉK-re vonatkozó gyakorlatára is figyelemmel az Nmjt. 4. §-át és az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (a továbbiakban: At.) 65. §-át az indítványozók megítélése szerint úgy kellett volna értelmezni és alkalmazni, hogy az az Alaptörvény II. cikkével és VI. cikk (1) bekezdésével összhangban álljon. Bár a törvényszék arra jutott, hogy az Nmjt. 4. § (3) bekezdése értelmében a minősítést annak figyelembevételével kell elvégezni, hogy az adott jogintézmény a külföldi jogban milyen célt és funkciót tölt be, erre nem került sor. A bíróság semmilyen formában nem vizsgálta az azonos neműek házasságának a külföldi jogban betöltött célját és funkcióját. E jogintézmény célja – ahogy Magyarországon a BÉK-é is – többek között a magán- és családi élethez való alapvető emberi jognak az érvényre juttatása az azonos nemű párok esetében, mutatnak rá az indítványozók. Mindkét jogintézmény funkciója pedig az, hogy ezen alapvető emberi jog/jogok esetében meghatározza a jogilag szabályozott kereteket. Az azonos nemű párok esetében külföldön adott esetben ez a jogi keret lehet a házasság, Magyarországon pedig a BÉK érhető el számukra.
- [17] Az EJEB *Orlandi-ítéletében* [EJEB, *Orlandi és társai kontra Olaszország* (26431/12; 26742/12; 44057/12 és 60088/12), 2017. december 14.] szereplő jogi vákuumnak tűnik az indítványozók szerint, ha a külföldön kötött házasság semmilyen formában, például BÉK-ként sem kerül elismerésre, és így a feleknek Magyarországon, a jogviszony kontinuitását tagadva, BÉK létesítését kell kérniük. De még ennek a lehetősége sem egyértelmű. Az Nmjt. 37. § (2) bekezdése alapján a BÉK létesítésének ugyanis feltétele, hogy „a magyar állampolgársággal nem rendelkező leendő bejegyzett élettárs igazolja, hogy személyes joga szerint házasságkötésének nem lenne akadálya”. A külföldön létező, de Magyarországon el nem ismert házasság viszont meggátolja, hogy a külföldi fél igazolást szerezzen be a személyes joga szerinti házasságkötési akadály hiányáról, mert ő a saját személyes joga szerint már házas. Előfordul, hogy – az At. és az Nmjt. szabályaival ellentétesen – elfogadják, ha a külföldi állampolgár nem a fennálló, hanem a külföldi házasságkötést megelőző családi állapotát igazolja, de a gyakorlat nem egységes, anyakönyvvezetőként eltérő, ami jogbizonytalanságot okoz. Következésképpen az indítványozók szerint az egymással külföldön kötött házasságokra tekintettel csak úgy nyerhet egyértelmű jogi elismerést a kapcsolatuk Magyarországon, ha a házasságukat BÉK formájában anyakönyvezik.
- [18] A második indítvány mindezek mellett kifogásolja – illetve hiányosnak tartja – a Fővárosi Törvényszék ítéletének a kettős állampolgárságú indítványozó személyes jogára – az amerikai jogra – vonatkozó részét, szerinte a bíróságnak „vizsgálni kellett volna annak a lehetőségét, hogy milyen esetekben lehet a külföldi személyes jogot alkalmazni”. A bíróságnak arra is magyarázatot kellett volna adnia, „hogy miért nem alkalmazható az Nmjt. 10. § (1) bekezdésének „általános kitérő klauzulája, azaz kivételesen miért nem lehet a külföldi jogot alkalmazni”, illetve az Nmjt. 27. § (1) bekezdése, amelynek értelmében a házastársak személyi és vagyoni jogviszonyaira főszabály szerint annak az államnak a joga alkalmazandó, amelynek az elbírálás időpontjában mindkét házastárs állampolgára. Mivel mindkét indítványozó személyes joga – a bíróság szerint is – az amerikai jog, felmerül a kérdés, hogy a közrendi klauzulát fel lehet-e hívni, alkalmazható-e az úgy vizsgálata során, ha annak a következménye diszkriminatív – hangzik az érvelés.
- [19] Az indítványozók a Kúria támadott végzéseivel kapcsolatban mindkét ügyben azt kifogásolják, hogy a Kúria nem vizsgálta meg kellő alaposággal az ügy lényegi részeire vonatkozó – a családi élet tiszteletben tartására és a hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó – észrevételeiket, illetve azok értékeléséről nem adott számot a végzésében, ami miatt sérült a tisztességes eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] részjogosítványát képező indokolt bírói döntéshez való joguk. Az indítványozók szerint az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből és 28. cikkéből következően „a Kúriának a hatáskörei gyakorlása során biztosítania kell, hogy az alapvető jogok esetleges korlátozása az alaptörvényi keretek között maradjon. A Kúriának ezért erre irányuló bírósági felülvizsgálati kérelem alapján az Alaptörvényből fakadó kötelezettsége a törvényi alap nélkül, illetve a szükségesség követelményét megsértve alapvető jogot korlátozó kormányhivatali határozat megváltoztatása”.

II.

[20] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjóknak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[21] 2. Az Nmjt. érintett rendelkezései:

„4. § (1) Annak megítélése során, hogy a tényállásra alkalmazandó jogot melyik kollíziós szabály alapján kell meghatározni, a magyar jog fogalomrendszere az irányadó.

(2) A magyar jogban ismeretlen jogintézmény minősítését a jogintézményt szabályozó külföldi jog alapján kell elvégezni, különös tekintettel annak a külföldi jogban betöltött funkciójára és céljára.

(3) Ha a külföldi jogintézmény a magyar jogban nem ismeretlen, de funkciója vagy célja eltér attól, amit a külföldi jogban betölt, akkor a minősítés során a külföldi jogra is figyelemmel kell lenni.”

III.

[22] 1. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság mindkét ügyben megvizsgálta a befogadhatóság feltételeit.

[23] 1.1. Az indítványokat az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvannapos határidőt betartva nyújtották be. Az indítványozók alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkeznek, az ügyükben folytatott per felpereseként érintettnek minősülnek, jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, továbbá a jogi képviselő a meghatalmazását csatolta.

[24] Az Ügyrend 32. § (5) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság a Kúriának a felülvizsgálati eljárásban hozott, nem érdemi döntésén keresztül csak akkor vizsgálja az alapügyben hozott bírói döntést, ha a Kúria az alkot-

- mányjogi panaszban sérelmezett, nem érdemi döntését mérlegelési jogkörben hozta meg. Ez a feltétel mindkét ügyben fennáll, mivel a Kúria mérlegelési jogkörben eljárva tagadta meg az indítványozók felülvizsgálati kérelmének befogadását a Kp. 118. § (1) bekezdése alapján. Ez azt jelenti, hogy a Kúria két végzésén – eljárást befejező döntésén – túl a Fővárosi Törvényszék ítéletei is vizsgálhatók a benyújtott alkotmányjogi panaszok alapján.
- [25] Az alkotmányjogi panaszok az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdése és 28. cikke vonatkozásában nem tesznek eleget az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában írt feltételnek, mivel ezek a rendelkezések nem tartalmaznak Alaptörvényben biztosított jogot, ezért azokra alkotmányjogi panasz nem alapítható {a 28. cikk tekintetében lásd például: 3120/2023. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [16]; az I. cikk (1)–(3) tekintetében lásd például: 3163/2023. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [15]}. Töretlen gyakorlat az is, hogy a jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, így a B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani {lásd például: 3120/2023. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [17]}. Az indítványozók nem e vonatkozásban hivatkoztak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, ezért kérelmük ebben e tekintetben az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja alapján szintén nem vizsgálható.
- [26] A befogadhatóság vizsgálata során megállapítható volt az is, hogy az indítványozók az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdései sérelmét csupán állították, de ezt nem indokolták, ezzel kapcsolatban nem hivatkoztak érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességre. A második ügy indítványozói is csupán az Nmjt. közrendi klauzulájának alkalmazhatóságával – a házasságként történő elismerés kérdésével – kapcsolatban említették a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, viszont az alkotmányjogi panaszt kifejezetten arra hivatkozással kezdeményezték, hogy elmaradt a házasság BÉK-ként történő elismerése. E tekintetben ezért a kérelmek nem felelnek meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában írt követelményének.
- [27] A fentiek figyelembevételével az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a Fővárosi Törvényszék 111.K.706.727/2021/15. ítélete és 11.K.702.815/2023/8. számú ítélete vonatkozásában az Alaptörvény II. cikkére és VI. cikk (1) bekezdésére, illetve a Kúria Kfv.I.37.601/2022/3. számú végzése és Kfv.VI.37.719/2023/2. számú végzése tekintetében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított indítvány lehet alkalmas érdemi vizsgálatra.
- [28] 1.2. Az alkotmányjogi panaszok alappal vetik fel, hogy megvalósul-e az azonos nemű párok kapcsolatának elismerésére vonatkozó – az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint alapvető jogokra visszavezethető – követelmény a külföldön kötött házasságuk BÉK-ként történő anyakönyvezésének kizártsága esetében. Különösen akkor, ha felmerül, hogy házasságukra tekintettel az érintettek számára a BÉK létesítése nem lehetséges Magyarországon. Emiatt felmerül a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye. Az a kérdés továbbá, hogy az azonos nemű párok kapcsolata milyen módon nyerhet jogi elismerést akkor, ha külföldön házasságot kötöttek, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést is jelent az Alaptörvény II. cikkével és VI. cikk (1) bekezdésével összefüggésben.
- [29] Az Alkotmánybíróság ennek alapján az Abtv. 29. §-ában írt feltételek fennállását is megállapította mindkét indítvány vonatkozásában.
- [30] 1.3. Az Alkotmánybíróság öttagú tanácsa az első panaszt 2023. november 21-én, a második panaszt pedig 2024. október 8-án tartott ülésén érdemi vizsgálat céljából befogadta.
- [31] 2. Az első panasz tárgyában az Abtv. 57. § (2) bekezdése, valamint az Ügyrend 36. § (7) bekezdése alapján 2024. február 5-én személyes meghallgatást tartott az Alkotmánybíróság öttagú tanácsa az indítványozók jogi képviselőjének, a Külgazdasági és Külügyminisztérium (a továbbiakban: KKM) képviselőjének, valamint az Igazságügyi Minisztérium (a továbbiakban: IM) képviselőjének részvételével.
- [32] 2.1. A személyes meghallgatás során az indítványozók jogi képviselője kifejtette, hogy nem csupán az Alkotmánybíróság rögzítette az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése alapján az azonos neműek számára a házassághoz hasonló jogállás szükségességét, a családi élet védelme és a jogi elismerés az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 8. cikkéből és az ahhoz kapcsolódó gyakorlatból is következik. A 61/2011. (VII. 13.) AB határozat szerint pedig a nyújtandó alapjogvédelem szintje nem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi jogvédelem szintje. A jelenlegi helyzet pedig azonos az Oliari-ügyben [EJEB, *Oliari és mások kontra Olaszország* (18766/11, 36030/11), 2015. július 21.] fennálló helyzettel: elmaradt az azonos neműek kapcsolatának formális elismerése a magyar állam által.

- [33] A jogi elismerés hiánya miatt az indítványozók semmilyen jogilag elismert kapcsolatban nincsenek egymással Magyarországon, ami számos hátránnyal jár, illetve ellentmondásos módon azt is eredményezi, hogy a magyar indítványozó egy másik személlyel BÉK-et vagy akár házasságot is köthet. Ha egyáltalán jogilag lehetséges a BÉK létesítése az érintetteknek (erre nem tettek kísérletet), ezáltal a magyar állam egy létező kapcsolat megduplázását rendeli el – az Orlandi-üggyel [EJEB, Orlandi és társai kontra Olaszország (26431/12; 26742/12; 44057/12 és 60088/12), 2017. december 14.] ellentétesen tagadva a házasság és a BÉK jogi értelemben vett kontinuitását –, költségtöbbletet, extra adminisztratív terheket okoz, és szimbolikusan azt üzeni, hogy az azonos nemű párok másodrendű állampolgárok.
- [34] Az Nmjt. 4. § (2)–(3) bekezdése minderre megoldást nyújt, a „minősítés” fordulat átkonvertálásként értelmezendő: azt kell vizsgálni, milyen jogintézmény a Magyarországon az adott esetben nem vagy nem így létező külföldi jogintézmény. Amit külföldön házasságnak hívnak, azt Magyarországon nem feltétlenül kell házasságnak minősíteni. Egy jogilag elismert kapcsolatot kell biztosítani, ami a családjogi és egyéb jogági szempontok alapján a házasság joghatásaival jár. Ez Magyarországon a BÉK.
- [35] 2.2. A KKM képviselője a személyes meghallgatáson az ügy érdemét tekintve kifejtette, hogy a nemzetközi magánjog feladata kijelölni az alkalmazandó jogot egymásnak ütköző jogrendszerek esetében, de mint kollíziós jognak nem feladata, hogy a különböző törvények rendelkezéseit pótolja. Az azonos nemű személyek számára az Alaptörvény II. cikkére és VI. cikk (1) bekezdésére visszavezethetően kell az államnak jogilag elismert párkapcsolati formát biztosítania. Ezt nem korlátozza az Nmjt. hatályos szabályozása. Arra viszont a magyar államnak nincs kötelezettsége, hogy egy külföldi jog szerinti jogosultságot – az azonos neműek házasságát – a magyar állam joga szerinti jogosultsággá kötelezően átalakítsa.
- [36] 2.3. Az IM a személyes meghallgatást megelőzően írásban nyújtotta be az üggyel kapcsolatos álláspontját (melyet a személyes meghallgatáson kifejtetni nem kívánt). Eszerint az Nmjt. 26. § (1) és (3) bekezdése figyelembevételével az azonos nemű felek külföldön házasságának létezését személyes joguk alapján kell megítélni. A házasság csak akkor tekinthető létezőnek, ha ennek anyagi jogi feltételei a házasságkötés időpontjában mindkét házasuló személyes joga szerint fennállnak. Az olyan azonos nemű felek közötti házasságot, amelyben az egyik fél személyes joga a magyar, Magyarországon – az Alaptörvény L cikk (1) bekezdése, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:5. § (1) és (3) bekezdése alapján – nemlétezőnek kell tekinteni. Egyébként, ha az egyik fél személyes joga sem a magyar, de mindkettejük személyes joga elismeri az azonos nemű személyek házasságkötését, a házasságot Magyarországon akkor sem lehet elismerni, mert az a magyar közrendbe ütközik, ezért pedig az Nmjt. 12. § (1) és (2) bekezdése alapján mellőzni kell az irányadó külföldi jog alkalmazását.
- [37] Az azonos neműek házassága a magyar jogban ismeretlen jogintézmény, amelyre nem az Nmjt. 4. § (3) bekezdése, hanem (2) bekezdése vonatkozik.
- [38] Az azonos nemű felek által külföldön kötött házasság BÉK-ként történő elismerését lehetővé tevő rendelkezést sem az Nmjt., sem más magyar jogszabály nem tartalmaz, így erre nincs lehetőség (amit alátámaszt a Kúria Kfv.V.37.135/2023/6. számú végzése is). Ennek oka, hogy a hazai jogszabályi környezet azon alapul, hogy a házasság és a BÉK jogintézménye alapvetően különböző személyi kört érint, létrejöttük célja és feltételei is különböznek. Az Alaptörvényből eredő kötelezettségre tekintettel pedig szükséges e két jogintézmény közötti elhatárolás fenntartása.
- [39] Nincs akadálya annak, hogy az indítványozók Magyarországon BÉK-et létesítsenek. Ehhez a külföldi félnek a „házasságkötést megelőző családi állapotát szükséges közokirattal igazolnia”, illetve azt, hogy a személyes joga szerint azzal él – a magyar jog szerint nem létező – házasságban, akivel a magyar jognak megfelelő BÉK-et kíván létesíteni.
- [40] 3. Az Alkotmánybíróság a két alkotmányjogi panasz indítványt tárgyuk azonosságára és tartalmuk összefüggésére tekintettel az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján 2024. október 10-én kelt végzésével egyesítette.
- [41] 4. A második alkotmányjogi panaszt az indítványozók 2024. október 28-án okafogyottságra hivatkozással visszavonták.
- [42] Budapest Főváros Kormányhivatalának 2024. október 31-én érkezett levele szerint a kormányhivatal megállapította, hogy házasságkötésük előtt az indítványozók BÉK-et létesítettek, és a hatóság ezt a külföldön kötött BÉK-et 2024 októberében „hazailag anyakönyvezte”. Mint írták: „[h]atóságunknak arról nincs tudomása, hogy a felek a házasságkötésük előtt felbontották volna a külföldön létesített bejegyzett élettársi kapcsolatukat”.

- [43] A második indítvány ezért okafoggyottá vált, így ebben a tekintetben az eljárást az Alkotmánybíróság az Ügyrend 67. § (2) bekezdés c) pontja alapján a rendelkező rész 3. pontja szerint megszüntette.

IV.

- [44] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint részben megalapozott.
- [45] 1. Az Alkotmánybíróság először a Kúria Kfv.I.37.601/2022/3. számú végzésével kapcsolatban előadott – az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmét állító – indítványozói kifogást vizsgálta meg.
- [46] Az indokolt bírói döntéshez fűződő jog az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik, és „a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [47] Az indítványozók a Kúria támadott végzésével kapcsolatban azt kifogásolják, hogy a Kúria nem vizsgálta meg kellő alapossággal az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeiket, és nem orvosolta – mert a hiányos mérlegelés eredményeképpen nem is észlelte –, hogy az ügyben alapvető jogokat sértő döntés született.
- [48] Az Alkotmánybíróságnak mindezek alapján jelen ügyben az ügy természetére (felülvizsgálati kérelem befogadásáról való döntés), az ügyben alkalmazandó eljárási szabályok jellegére és tartalmára is tekintettel azt kellett mérlegelnie, hogy az eljáró bíróság döntésének indokairól az Alaptörvényből fakadó „*fair trial*” követelményének megfelelő módon határozatában számot adott-e.
- [49] Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy a felülvizsgálati kérelem befogadásáról szóló döntés célja annak vizsgálata és értékelése volt, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdésében foglalt valamelyik feltétel fennáll-e.
- [50] Megállapítható, hogy a Kúria a döntése alapjául szolgáló indokokról és szempontokról határozatában számot adott: a Kúria a tényállás, az elsőfokú ítélet, a befogadás iránti kérelem ismertetését követően részletesen kitért arra, hogy megítélése szerint a befogadás feltételei miért nem állnak fenn, és a felülvizsgálati kérelemben foglaltakat abban a körben, amely indokokra kérelem befogadását megtagadó döntését alapította, kellő alapossággal megvizsgálta. A döntésből egyértelműen kitűnik, hogy a Kúria milyen érvek mentén alakította ki az ügyben elfoglalt álláspontját. A tisztességes eljárás részét képező indokolt bírói döntéshez való jog tehát az eljárásban nem szenvedett sérelmet.
- [51] Ezért az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.I.37.601/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.
- [52] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Fővárosi Törvényszék támadott 111.K.706.727/2021/15. számú ítélete alaptörvény-konformitását vizsgálta meg.
- [53] Ennek során áttekintette a BÉK szabályozásának eredetét, indokait és főbb jellemzőit (Indokolás IV/2.1. pont, Indokolás [54] és köv.), az Alkotmánybíróság azzal összefüggő gyakorlatát (Indokolás IV/2.2. pont, Indokolás [67] és köv.), megvizsgálta a hatályos nemzetközi magánjogi jogszabályi környezet fényében a Fővárosi Törvényszék támadott döntését (Indokolás IV/2.3. pont, Indokolás [77] és köv.). Végezetül az Alkotmánybíróság megállapította az ügyből levonható további alkotmányjogi következtetéseket (Indokolás IV/2.4. pont, Indokolás [90] és köv.).
- [54] 2.1. A BÉK szabályozásának kialakulását és főbb jellemzőit illetően az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [55] 2.1.1. Magyarországon a házasság jogintézményére vonatkozó szabályozást – amely hosszú ideig az egyetlen jogilag elismert, joghatásokkal rendelkező párkapcsolati forma volt – a XIX. század végéig a felekezeti jog határozta meg, amelyek közül a római katolikus kánonjog bírt meghatározó szereppel. A középkorban a kánon-

jogot a magyar jog kiegészítésének és jogforrásának tartották. A házasság ekkor kialakult jellemzőinek (például a házasság monogám jellege, szabad akaratból való megkötése, felbonthatatlansága) jelentős része napjainkig változatlanul fennmaradt. A protestánsok házasságot saját felekezeti joguk szerint, saját lelkészük előtt köthettek, de házassággal kapcsolatos pereikben a bírászkodás joga továbbra is a katolikus szentszékeket illette. Az 1791. évi XXVI. és XXVII. törvénycikkek rendezték a vallásszabadságot, a felekezeti jogokra vonatkozó szabályozást. E törvények visszaállították a felekezeti bírászkodást, a protestánsok felett elismerték saját egyházi székeik hatáskörét, valamint a vegyes házasságok megítélésénél a kánonjog alkalmazását írták elő. A XIX. század végén öt egyházpolitikai törvényt alkottak meg: a kötelező polgári házasságot a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. törvénycikk vezette be; a vegyes vallású házasságokban, illetve a házasságon kívül született gyermekek vallásáról a gyermekek vallásáról szóló 1894. évi XXXII. törvénycikk, a születések, házasságok és halálozások állami anyakönyvezéséről az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. törvénycikk rendelkezett; ezután fogadták el az izraelita vallás bevett vallássá nyilvánításáról az izraelita vallásról szóló 1895. évi XLII. törvénycikket, valamint a vallás szabad gyakorlásáról szóló 1895. évi XLIII. törvénycikket.

- [56] Mindezek alapján a házasság védelme a történeti alkotmány részének tekinthető [vesd össze: 154/2008. (XII. 17.) AB határozat, ABK 2008, 1203, 1211.]. Amint azt továbbá a 154/2008. (XII. 17.) AB határozat megfogalmazta, a házasságot az Alkotmány (lásd: Alkotmány 15. §) is a magyar társadalom egyik alapintézményének tekintette (ABK 2008, 1203, 1210.), és ezt az Alaptörvény L) cikke nyomatékossította.
- [57] A házasság az adott korban jellemző európai hagyományokat követve nő és férfi szövetségeként került meghatározásra. Az Alkotmánybíróság az Alkotmányt értelmezve szintén a különmemű párok jogaként értelmezte a házasságkötéshez való – az emberi méltóságból levezetett – jogot [154/2008. (XII. 17.) AB határozat, ABK 2008, 1203, 1213.]. Az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdése pedig kifejezetten tartalmazza, hogy a házasság intézménye mint egy férfi és egy nő között létrejött életközösség védendő. A házasságnak tehát a felek különmeműsége Magyarországon eddig fogalmi eleme volt, és jelenleg is az.
- [58] 2.1.2. A házasságon kívül más együttélési formákat a jog hosszú időn keresztül nem ismert el.
- [59] A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 578. §-ába 1978. március 1-jei hatállyal került bele egy olyan rendelkezés (578. §, majd később: 578/G. §), amely az élettársak – házasságkötés nélkül, közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő nő és férfi – vagyoni viszonyait rendezte.
- [60] Az Alkotmánybíróság 14/1995. (III. 13.) AB határozata (ABH 1995, 82.) nyomán bevezetett, 1996. június 19. napjától hatályos módosítástól kezdve a különböző és az azonos neműek ún. *de facto* élettársi kapcsolatát a jog egyenlően kezeli [lásd jelenleg: Ptk. 6:514. § (1) bekezdés].
- [61] 2.1.3. A BÉK-et mint azonos neműek és különmeműek által is létesíthető jogviszonyt a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény hozta létre, de ez a törvény az Alkotmánybíróság 154/2008. (XII. 17.) AB határozata alapján nem lépett hatályba. Az alkotmányellenesség abban állt, hogy a különmeműek vonatkozásában a BÉK a házasság megkettőzéseként volt értelmezhető. Viszont a határozat rendelkező részének első pontjában az Alkotmánybíróság kifejezetten kimondta, hogy az azonos nemű személyek számára a BÉK jogintézményének létrehozása nem alkotmányellenes.
- [62] A jogintézmény emiatt kizárólag azonos nemű személyek által létesíthető kapcsolatként került újraszabályozásra a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvényben (a továbbiakban: BÉKtv.). E törvény határozza meg a BÉK-nek mint személyi státuszjognak a keletkezését, joghatásait és megszűnését, rendezi annak a házasság jogintézményéhez, valamint a bejegyzett élettársaknak és a házastársak státuszához való viszonyát, illetve megállapítja az azoktól való eltéréseket.
- [63] A BÉK létrehozására az azonos neműek közötti párkapcsolatok jogi rendezettség iránti igénye adott indokot, összefüggésben azzal, hogy a házasságnak Magyarországon – ahogy az korábban kifejtésre került – fogalmi eleme a házastársak különmeműsége, tehát az azonos nemű párok Magyarországon házasságot nem köthetnek. Amint a BÉKtv. előkészítői indokolása fogalmaz: „Magyarországon sem lehet figyelmen kívül hagyni az azonos neműek partnerkapcsolatának jogi rendezettség iránti igényét”. A „jognak az a feladata, hogy a társadalomban végbemenő változásokra tekintettel szembenézzen a kérdéssel, hogy Magyarországon is szükség van a jelenlegi szabályoknak a társadalmi változásokhoz való igazítására. A törvény ezért egyrészt az azonos nemű élettársak számára lehetővé teszi, hogy kapcsolatukat bejegyzett élettársi kapcsolatként tegyék hivatalossá, és váltsanak ki ezáltal a házasság jogintézményéhez hasonló joghatásokat.”
- [64] A törvényjavaslat előkészítői indokolásában említett „hasonló joghatások” lényege a BÉKtv. 3. § (1) bekezdésének generális utaló szabályában akként jelenik meg, hogy a jogszabály a BÉK-re és a bejegyzett élettársakra

főszabályként – néhány, kifejezetten meghatározott kivétellel – a házasságra és a házastársakra vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni.

- [65] A különneműek házassága és az azonos neműek által létesíthető BÉK nemcsak joghatásaiban, hanem bizonyos tekintetben funkciójában is hasonló: a házasság és a BÉK is a véglegesség szándékával létrehozott párkapcsolat – tartós életközösség –, amely a felek kölcsönös gondoskodásban élésének és támogatásának a kerete. A funkció hasonlóságára az Alkotmánybíróság is hivatkozott: a testület a 154/2008. (XII. 17.) AB határozatával a még hatályba nem lépett, a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvényt – amely azonos és különnemű pároknak egyaránt lehetővé tette volna a BÉK létesítését – azért semmisítette meg, mert arra jutott, hogy a „különneműek vonatkozásában az azonos funkciójú házasság és BÉK »felcserélhető« jogintézményeknek tekinthetők” [154/2008. (XII. 17.) AB határozat, ABK 2008, 1203, 1223.], így pedig az a BÉK férfi és nő vonatkozásában az Alkotmány által védett házasság intézményének a megkettőzését jelentené [154/2008. (XII. 17.) AB határozat, ABK 2008, 1203, 1222.]. Ehhez hasonlóan a 3003/2021. (I. 14.) AB határozat is „a házassághoz bizonyos tekintetben hasonló funkciójú kapcsolati forma”-ként utal a BÉK-re (Indokolás [40]).
- [66] A BÉK ennek megfelelően egy, a magyar jog szerint a (*de facto* és a nyilvántartásba vett) élettársi kapcsolaton kívüli, funkciójában és joghatásaiban a házassággal nem azonos, de ahhoz hasonló, kizárólag az azonos nemű párok által létesíthető társkapcsolati forma.
- [67] 2.2. Ezt követően az Alkotmánybíróság a saját korábbi döntéseinek a BÉK jogintézménye és az alapvető jogok összefüggése tárgyában tett alkotmányjogi következtetéseit foglalta össze.
- [68] Az Alkotmánybíróság – megerősítve a 154/2008. (XII. 17.) AB határozatot (ABK 2008, 1203.) és a 32/2010. (III. 25.) AB határozatot (ABK 2010, 192.) – 2021-ben kimondta, hogy az „Alaptörvény fokozott védelemben részesíti az együttélés más formáival szemben a házasság intézményét, mint férfi és nő közötti önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, melyet az azonos nemű személyek regisztrált élettársi kapcsolata nem befolyásolhat; ugyanakkor a kizárólag azonos nemű párok részére nyitva álló bejegyzett élettársi kapcsolat intézménye szintén alkotmányos védelemre jogosult” [3003/2021. (I. 14.) AB határozat, Indokolás [40]].
- [69] Az azonos neműek párkapcsolata számára „az elismerés és a védelem igényét” az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogból – elsődlegesen az annak részét képező önrendelkezési jogból – vezette le: „[k]ét személy tartós életközössége megvalósíthat olyan értékeket, hogy az érintettek személyi méltóságának egyenlő figyelembevétele alapján az együttélő személyek nemétől függetlenül igényt tarthat jogi elismerésre” [154/2008. (XII. 17.) AB határozat, ABK 2008, 1203, 1224.]. Hangsúlyozta ezzel összefüggésben, hogy „a házasságkötési joggal rendelkező különböző nemű személyek helyzetét az azonos neműek regisztrált élettársi kapcsolata nem befolyásolja, különösen nem sérti, vagy veszélyezteti” (ABK 2008, 1203, 1224–1225.).
- [70] A 2012. január 1-jén hatályba lépett Alaptörvény az Alkotmánytól eltérően már kifejezetten tartalmazta a magán- és családi élet védelméhez való jogot is. „Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszférához való jog és az Alaptörvény II. cikke által garantált emberi méltósághoz való jog között különösen szoros a kapcsolat. Az Alaptörvény II. cikke megalapozza a magánszféra alakítása érinthetetlen területének védelmét, ami teljesen ki van zárva minden állami beavatkozás alól, mivel ez az emberi méltóság alapja. Az Alaptörvény értelmében a magánszféra védelme azonban nem szűkül le az Alaptörvény II. cikke által is védett belső vagy intimsférára, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára (kapcsolattartás), illetve arra a térbeli sférára is, amelyben a magán- és családi élet kibontakozik (otthon). Ezen túlmenően önálló védelmet élvez az egyén életéről alkotott kép is (jó hírnévhez való jog)” [32/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [84]]. A magánszférához való jog – ahogyan a magán- és családi élethez való jogot az Alkotmánybíróság döntéseiben gyakorta nevezi – tipikusan védelmi jog, s mint ilyen, e jog lényegi eleme, hogy „az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek” [3516/2021. (XII. 13.) AB határozat, Indokolás [57]].
- [71] 2021-ben hozott határozatában az Alkotmánybíróság ezután a BÉK jogintézményét a magánszférához való joghoz – és a megkülönböztetés tilalmához – is hozzákapcsolta [3003/2021. (I. 14.) AB határozat, Indokolás [46]].
- [72] Fontos hangsúlyozni, hogy az említett döntésekből nem csupán az következik, hogy a BÉK létrehozása nem alkotmányellenes.
- [73] Az „állam kötelessége az alapvető jogok tiszteletben tartására és védelmére az alapjogokkal kapcsolatban nem merül ki abban, hogy tartózkodnia kell megsértésüktől, hanem magában foglalja azt is, hogy gondoskodnia kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről” [legutóbb: 6/2024. (IV. 3.) AB határozat, Indokolás [34]]. Az államnak a jogok érvényesülése érdekében meg kell teremtenie a megfelelő jogi kereteket is (objektív intézményvédelmi kötelezettség).
- [74] Az Alkotmánybíróság ennek alapján korábbi döntésében arra a következtetésre jutott, hogy az azonos neműek kapcsolatának jogi elismerést kell biztosítani: a „jogalkotó az intimsféra tiszteletben tartásához és a magán-

szféra védelméhez való jog követelményének, továbbá a magán- és családi élet (az otthon) sérthetetlenségéhez való jog érvényesülésének érdekében nem csupán tiszteletben tartja az azonos neműek magánélettel kapcsolatos azon döntését, hogy mely párkapcsolati formában kívánnak együtt élni, hanem az azonos nemű személyek számára – az alkotmányosság korlátai között – létrehozott egy, a házastársakéhoz hasonló jogállást is, mellyel eleget tett az emberi méltósághoz való jogból, a magánélet tiszteletben tartásához való jogból, valamint a megkülönböztetés tilalmának előírásából levezethető alkotmányos követelményeknek is” {3003/2021. (I. 14.) AB határozat, Indokolás [46]}. Tehát a BÉKtv.-nyel a jogalkotó „eleget tett annak az alkotmányos elvárásnak is, mely szerint az azonos nemű személyek számára, akik az Alkotmány, illetőleg az Alaptörvény alapján házasságot nem köthetnek, a jogalkotónak az alkotmányosság korlátai között biztosítania kell egymás irányában a házastársakéhoz hasonló olyan jogállást, amely az egyenlő méltóságú személyként kezelésüket biztosítja” {3003/2021. (I. 14.) AB határozat, Indokolás [29]}.

- [75] Összegezve a fentieket: az azonos nemű párok társkapcsolatának jogi elismerése érdekében – amelynek formájául és keretét a jogalkotó a BÉK-et választotta – a jogalkotó immár több mint másfél évtizede létrehozott egy, alapvető jogokra visszavezethető, kizárólag az azonos nemű párok számára nyitva álló, a jogalkotói szándék szerint számukra funkciójában és joghatásaiban a házassághoz hasonló, bár azzal nem azonos jogintézményt.
- [76] Az Alkotmánybíróság fenti értelmezése és gyakorlata összhangban áll az EJEB gyakorlatával. Az EJEE 8. és/vagy 12. cikkére alapozottan nincs arra vonatkozó kötelezettség, hogy az azonos nemű pároknak meg kellene adni a házasságkötés lehetőségét. Viszont kapcsolatuk a 8. cikk által védett magán- és családi élet körébe tartozik [Schalk és Kopf kontra Ausztria (30141/04), 2010. június 24.], és e cikk sérelmét okozza, ha nincs lehetőség társkapcsolatuk jogi elismerésére és védelmére [például: *Oliari és mások kontra Olaszország* (18766/11, 36030/11), 2015. július 21., *Fedotova és mások kontra Oroszország* [GC], (40792/10 30538/14 43439/14), 2023. január 17.]. Egy ügyben az EJEB egyezményesértést állapított meg azért, mert Olaszországban egy 2016-ban elfogadott törvényt megelőzően nem volt lehetőség az olasz állampolgár külföldön, azonos nemű személlyel kötött házassága valamilyen jogi formában történő elismerésére [Orlandi és társai kontra Olaszország (26431/12; 26742/12; 44057/12 és 60088/12), 2017. december 14., 209. bekezdés].
- [77] 2.3. A különböző állampolgársággal rendelkező indítványozók 2021-ben külföldön, az ott érvényes és hatályos jogszabályoknak megfelelően házasságot kötöttek. Az At. 65. §-a kötelezővé teszi minden magyar állampolgárnak, hogy kezdeményezze a külföldön történt házasságkötésének hazai anyakönyvezését. Erre tekintettel, és figyelemmel arra, hogy az azonos neműek házasságát az Alaptörvény és magyar jogszabályok nem teszik lehetővé, az indítványozók kapcsolatuknak kifejezetten abban a jogi formában történő elismerését kérték Magyarországon, amely a magyar jogrendben számukra – házasság hiányában – elérhető és biztosított. Ez a BÉK.
- [78] A vizsgált ügyben tehát a BÉK kérdésköre speciális, nemzetközi magánjogi aspektusból merül fel, így az Alkotmánybíróság mérlegelése is ehhez igazodik a következőkben.
- [79] 2.3.1. A bíróság megtagadta az indítványozók külföldön létesített házasságának BÉK-ként történő elismerését.
- [80] Miután a BÉK – az a jogintézmény, amely a magyar jogban az azonos neműek számára rendelkezésre áll – az indítványozók által hivatkozott alapvető jogokon [Alaptörvény II. cikk, VI. cikk (1) bekezdés] alapszik [lásd: 3003/2021. (I. 14.) AB határozat, Indokolás [46]], a vizsgált ügyben – figyelemmel az Nmjt. 37. § (2) bekezdés a) pontjára is, amelynek következtében az indítványozók nem tudnak egymással BÉK-et létesíteni – a kapcsolat jogi elismerésének hiánya miatt ezeknek az alapjogoknak a korlátozása megvalósult.
- [81] 2.3.2. Az indítványozók arra hivatkoztak alkotmányjogi panaszukban, hogy a bíróságoknak lehetőségük – sőt: alapjogi megfontolások alapján kötelességük – lett volna az azonos neműek által kötött külföldi házasságot kérelmükre BÉK-ként anyakönyvezni. Alapvetően azért, mert az Nmjt. 4. §-a előírja a jogintézmény külföldi jogban betöltött funkciója és célja figyelembevételét. Az azonos neműek házasságának a külföldi jogban betöltött célja és funkciója megegyezik a magyar BÉK-ével.
- [82] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt jelen ügyben is megerősíti, hogy „[a]z Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettséggént írja elő, hogy ítélkező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [lásd pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33] és 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]]. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen pa-

nasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]–[18]}.

- [83] Fontos továbbá az is, hogy az Alkotmánybíróság „csak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül orientálhatja a bíróságokat az Alaptörvénnyel összhangban álló jogértelmezés felé, de nem kényszerítheti a bíróságot arra, hogy egy egyértelmű, értelmezési mozgásteret nem engedő jogszabályi előírással ellentétes döntést hozzon [...], és döntésével nem is egészíthet ki jogszabályi előírásokat” {3/2023. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [75]}.
- [84] Erre tekintettel a továbbiakban elsődlegesen azt kellett megvizsgálni, hogy az Nmjt. alkalmazásával eljáró bíróságoknak – anélkül, hogy contra legem jogalkalmazásra kényszerültek volna – lehetőségük lett volna-e az Alaptörvény 28. cikke figyelembevételével, jogértelmezés útján a szóban forgó alapjogok [Alaptörvény II. cikk, VI. cikk (1) bekezdés] alkotmányos tartalmának érvényre juttatására annak érdekében, hogy a külföldön létesített kapcsolat Magyarországon – az itt létező jogi formában – elismerést nyerjen.
- [85] 2.3.3. A nemzetközi magánjognak az az egyik elsődleges feladata, hogy a külföldi elemet tartalmazó és ezért különböző országok jogához kötődő magánjogi tényállások esetében – a jogrendszerek ütközését feloldandó – mintegy rámutasson az alkalmazandó jogra, és így az adott jogintézményt (jogviszonyt) összekapcsolja azzal a jogrendszerrel, amelynek az anyagi jogi szabályait majd arra alkalmazni kell. Ez nem feltétlenül a *lex fori*, tehát az eljáró állam joga. Az ügy eldöntésére két lépcsőben kerül sor: az eljáró fórum először a saját nemzetközi magánjogi szabályai között megkeresi a kollíziós normát, majd második lépcsőben alkalmazza azt a kapcsoló szabály (és az abba foglalt kapcsolóelv) által kijelölt anyagi jogi – hazai vagy külföldi – normát, amelyre a kollíziós norma mutat.
- [86] A folyamat első lépcsőjében, a kollíziós norma megtalálásában van szerepe – az Nmjt. indítványozók által hivatkozott 4. § (1)–(3) bekezdésében szabályozott – ún. minősítésnek. A minősítés lényege az elbírálandó jogeset tényállásában szereplő anyagi jogi kérdés rendszertani helyének a megtalálása, a megfelelő kollíziós szabály alá történő besorolása. Ez a művelet a kapcsoló szabály tényállásának tárgyát képező anyagi jogi kategória értelmezését, érvényesülési határainak meghúzását jelenti, ami adott esetben attól is függ, hogy az adott (a kapcsolószabály hipotézisében használt) jogi fogalmat melyik jogrendszer szerint értelmezzük. A különböző államok jogában ugyanis adott jogi kategóriák eltérő tartalmúak, más és más jelentésűek lehetnek, és azokat a vonatkozó jogrendszer más-más részeiben helyezi el. Eltérő rendszertani megoldások esetében a fórum joga és a másik jogrendszer szerinti minősítés ellentétbe kerülhet egymással, és ennek következtében kérdéses lehet, hogy a fórum jogának így azonosított, két különböző kollíziós kapcsolószabálya közül – amelyek adott esetben más-más állam jogára mutatnak – melyiket kell alkalmazni. Továbbá felmerülhet a fórum anyagi jogában ismeretlen – és ezért megfelelő kapcsoló szabállyal nem fedett – jogintézmény is, valamint olyan jogintézmény is, amelynek a fórum jogában és a külföldi jogban betöltött funkciója vagy célja eltérő.
- [87] Az Nmjt. 4. § (1) bekezdése értelmében a minősítés során főszabály szerint a *lex fori* fogalomrendszere irányadó. Ennek lényege, hogy a fórum a saját jogrendszerének fogalmai és szisztematizálási elvei szerint választja ki a saját kollíziós jogának a felmerülő jogkérdésre irányadó kollíziós szabályát. Kiegészítő szabályokat tartalmaz emellett az Nmjt. 4. § (2)–(3) bekezdése a magyar jogban ismeretlen, illetve nem ismeretlen, de funkcióját vagy célját érintően eltérő külföldi jogintézmények minősítésére.
- [88] A fentiek szerint a minősítés – a jogintézmény beazonosítása, jogi rendszertani elhelyezése és az adekvát kollíziós szabály alá történő szubszumálása – folyamatában a magyar jog fogalomrendszeréből kell kiindulni. A vizsgált ügyben érintett két jogintézményt – a házasságot és a BÉK-et – a magyar jog egyaránt ismeri, és az Nmjt. mindkettőre vonatkozóan tartalmaz kifejezett szabályozást is. Ennek lényege, hogy a házasság és a BÉK is csak akkor létezik/érvényes, ha ennek anyagi jogi feltételei a házasságkötés időpontjában mindkét házazuló személyes joga szerint fennállnak. [Lásd: Nmjt. 26. § (1) bekezdés, 37. § (1) bekezdés; a különböző állampolgárságú személyek által kötött házasság érvényességét illetően az Nmjt.-t megelőző szabályozás hasonló volt, lásd: a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. törvénycikk 108. §-a; a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény hatálybalépése és végrehajtása, valamint a személyi jog egyes kérdéseinek szabályozása tárgyában hozott 1952. évi 23. törvényerejű rendelet 16. § (1) bekezdése; a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet 37. § (1) bekezdése.] Így nem okszerűtlen az a következtetés, hogy mivel a jogalkotó kifejezetten szabályozta a külföldön kötött házasságnak házasságként, valamint a kül-

földön kötött BÉK-nek BÉK-ként történő elismerhetőségét és annak feltételeit, ezért egyik jogintézménynek a másik formájában történő elismeréséhez ebben a jogi helyzetben jogalkotásra lenne szükség. Az Nmjt. 4. § (2)–(3) bekezdésének a Magyarországon ismeretlen vagy a magyarországitól eltérő külföldi jogintézmények kezelhetőségének a megteremtése a célja, a vizsgált ügyben felmerült probléma megoldására – melynek lényege, hogy a házasságkötésről szóló okirat alkalmas-e arra, hogy BÉK anyakönyvezésének alapjául szolgáljon – ez a rendelkezés nem megfelelő.

- [89] A fentiek alapján az azonos neműek által külföldön kötött házasság Magyarországon BÉK-ként történő elismerése nem biztosított, és a fennálló, egyértelmű szabályozási környezetben jogértelmezés útján a szóban forgó alapjogok alkotmányos tartalmának érvényre juttatására a bíróságnak nem volt lehetősége.
- [90] 2.4. Az indítványozók által az ügygel kapcsolatban felvetett alapjogi probléma ugyanakkor ettől függetlenül fennáll. Ez abban ragadható meg, hogy bár az azonos nemű párok nem tarthatnak igényt kapcsolatuk házasság formájában történő elismerésére, arra azonban – az Alaptörvény II. cikk és a VI. cikk (1) bekezdése alapján – igen, hogy kapcsolatuk jogi elismerést nyerhessen, tehát hogy a magyar jogrendben az azonos nemű párok számára bevezetett BÉK kérelmükre kapcsolatuk jogi keretként funkcionálhasson (lásd: Indokolás IV/2.2. pont, Indokolás [67] és köv.). Ez a hatályos szabályok szerint jelenleg nem biztosított azoknak az azonos nemű pároknak, akik külföldön házasságot kötöttek. E tekintetben jogszabályi hiátus áll fenn.
- [91] Az Abtv. 46. § (1) bekezdése szerint, ha az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. A (2) bekezdés c) pontja értelmében a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.
- [92] Az Alkotmánybíróság ennek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint a Fővárosi Törvényszék 111.K.706.727/2021/15. ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt elutasította, viszont az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján hivatalból eljárva megállapította, hogy a jogalkotó az Alaptörvény II. cikkével és VI. cikk (1) bekezdésével összefüggésben mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességet okozott azáltal, hogy nem alkotta meg azokat a szabályokat, amelyek lehetővé tennék az azonos nemű párok által külföldön kötött házasság kérelemre BÉK-ként való elismerését és anyakönyvezését, amely az azonos nemű párok számára a magyar jogrendben – házasság hiányában – alkotmányosan és törvényesen is elérhető és biztosított.
- [93] 3. Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2025. június 3.

Dr. Horváth Attila s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese

Dr. Horváth Attila s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [94] Egyetértve a döntés rendelkező részével, a mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapítását támogattam. Az ügyben az Abtv. 46. § (3) bekezdés szerinti alkotmányos követelmény megállapítását azért nem tartottam volna helytálló jogkövetkezménynek, mert azzal az Alkotmánybíróság jogalkotást végezne, az Nmjt. 37. § (2) bekezdésének kifejezett szabályát írná felül.
- [95] A jelen ügyben megállapított mulasztás nem eredményezi az azonos neműek külföldön kötött házasságának a magyar Alaptörvény L) cikk (1) bekezdése szerinti, egy férfi és egy nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösségének teret adó házasság jogintézményével történő ekvivalenciáját, illetve konvertálhatóságát sem.
- [96] Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az alkotmányos követelmény szerepe, hogy olyan feltételeket fektessen le, amelyeknek a vizsgált, illetve a bírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie. Azonban jogszabálytól eltérésre, annak féltételére nem szólíthat fel, különben az Alkotmánybíróság a jogalkotás mezsgyéjére lépne. Végső soron így a jogrendszer belső összhangja is sérülhet, melynek egyébként védelmére hivatott (lásd: Abtv., preambulum).
- [97] A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésekor az eljáró anyakönyvvezetők számára ugyanis az Nmjt. 37. § (2) bekezdés a) pontja előírja, hogy a magyar állampolgársággal nem rendelkező leendő bejegyzett élettársnak igazolnia kell, hogy a „személyes joga szerint házasságkötésének nem lenne akadálya.” Az indítványozók esete is rámutat egyrészt arra, hogy egyes külföldi jogok nem ismerik el annak lehetőségét, hogy azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítsenek (például, ahogy az igazságügyi miniszter válaszából is kitűnik, a német jog szerint 2017. október 1-jét követően az azonos nemű párok kizárólag házasságot köthetnek, ezen időpontot követően bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére már nincs lehetőség). Másrészt az azonos nemű párok által külföldi jog szerint kötött házasság a külföldi fél személyes joga szerinti házassági akadálynak minősül. Jelenleg nincs jogszabályi alapja a vonatkozó jogszabályokban annak, hogy a házasságkötési akadály hiányának igazolásához elegendő lenne az, hogy a külföldi fél ehhez igazolja a házasságkötést megelőző családi állapotát közokirattal. Ez azt is eredményezi, hogy a BÉKtv. 3. § (1) bekezdés a) pontjához és a Ptk. 4:13. § (1) bekezdéséhez fűzött esetleges alkotmányos követelménynek az anyakönyvvezetők csak az Nmjt. fenti rendelkezése féltételével tudnának eleget tenni.
- [98] Kiemelendő, hogy az azonos neműek külföldön kötött házasságának a magyar jogrendben, az ennek tartalmilag megfelelő BÉK jogintézménye igénybevételének ellehetetlenülése, illetve megnehezítése több szempontból sem az Alaptörvény L) cikke szerinti házasság fogalom kikezdhetőségének/relativizálásának veszélyét rejti magában.
- [99] 1. Egyrészt az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdése világosan, zárt rendszerben szabályozza a házasság jogintézményét egy férfi és egy nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösségként. Következésképpen az azonos neműek külföldön kötött házassága az egyértelmű és világos alaptörvényi definícióra tekintettel egyáltalán nem tud ekvivalensen megfelelni a magyar jogrend által elismert házasság fogalomnak, amelynek védelme egyébiránt a történeti alkotmány alapján is fennáll. Ettől függetlenül a magyar jogrend azonos nemű párok esetében a közeli hozzátartozói minőséget elismeri, amely lehetővé teszi kapcsolatuk magánjogi, adójogi, társadalombiztosítási jogi, illetve egészségügyi jogi konzekvenciáinak alkalmazhatóságát. Az Alkotmánybíróság a 3003/2021. (I. 14.) AB határozatban kimondta, hogy a bejegyzett élettárs közeli hozzátartozónak minősül: „A jogalkotó kinyilvánított szándéka a bejegyzett élettársaknak a házastársakkal ugyan nem azonos, de bizonyos tekintetben hasonló helyzetben való kezelése. Ezért az a jogértelmezés és jogalkalmazási gyakorlat fogadható el alkotmányosnak, amely nem zárja ki a bejegyzett élettársakat a közeli hozzátartozók köréből” (Indokolás [65]).
- [100] 2. Másrészt az azonos neműek külföldön kötött házasságának BÉK-ként történő hazai elismerésének ellehetetlenülése, illetve megnehezítése a gyakorlatban kontraproduktív, számos, egyébként elkerülhető jogvitát és méltatlan élethelyzetet eredményezne. Példának okáért az azonos neműek külföldi házassága BÉK-ként történő elismerés hiányában – minthogy a magyar jog nem létezőnek tekinti ezen házasságokat – a jelenlegi szabályozás alapján nem lenne adminisztratív akadálya annak, hogy a magyar állampolgárságú fél eltérő azonos nemű személlyel kössön BÉK-et, vagy ad absurdum a magyar jog szerint az egyébként külföldön azonos neművel házasságot kötő fél különböző nemű személlyel Magyarországon újabb házasságot kössön. A jelenlegi jogi rendzetlenség éppen, hogy nem a közrend fenntartására, hanem annak megrendítésére alkalmas.

- [101] Megjegyzendő, hogy a magyar történelemben nem ismeretlen az a helyzet, hogy a magyar jogrend szerint nem elismert, külföldi jog alapján házasságnak minősülő kapcsolat „konkurált” a Magyarországon kötött házassággal. Példának okáért sok jogvita keletkezett már az 1920-as években is a magyar házasságok mellett párhuzamosan kötött, ún. „szovjetházasság” életforma miatt. A Szovjetunióban Lenin kezdeményezésére 1917. december 18-án eltörölték az egyházi esküvőt, bevezették a „szabad házasság” intézményét, majd 1917. december 19-én kiadták a házasság felbontásáról szóló dekrétumot, amelynek alapján a váláshoz minimálisan arra volt szükség, hogy az egyik fél szóban vagy írásban bejelentse ebbéli szándékát a helyi bíróságon. Az 1926. november 19-ei szovjet törvény tovább bomlasztotta a családokat, hiszen már nemcsak a regisztrált, hanem a nem regisztrált „házasságokat” is törvényesnek minősítették, valamint tovább egyszerűsítették a válást azzal, hogy elegendő volt csak egy egyoldalú levelet küldeni az anyakönyvi hivatalnak.
- [102] A magyar magánjogi jogalkalmazás a magyar állampolgárokat érintően a magyar házasság mellett egyidejűleg fennálló, ún. „szovjetházasság” életforma elismerése kérdésében már 1926-ban is markáns álláspontot képviselt, amikor a Kúria kimondta, hogy: „I. Az orosz szovjet törvényben szabályozott házasságot sem a magyar nemzet, sem pedig a művelt nemzetek házassági jogának, valamint az általános erkölcsi felfogásnak anyagi jogi hatásaiban is megfelelő »házasságnak« nem lehet tekinteni. Az ilyen kötés semmi vonatkozásában sem minősíthető házasságnak. II. Az általánosan elfogadott nemzetközi szabály értelmében olyan külföldi törvényeket vagy szabályokat, amelyeknek érvényesülése az emberességgel, erkölcsi felfogásunkkal és a hazai törvényeink céljával össze nem egyeztethető: itt alkalmazni nem lehet.” (Kúria 1926. február 23., P.III.1616/1926. számú ítélete)
- [103] Mindezek alapján látható, hogy Magyarországon történelmi hagyományai vannak annak, hogy a Nemzeti hitvallásban is elismert kereszténység világnézetétől és értékrendjétől távol álló házasságfogalmat nem tekinti ekvivalensnek a magyar jogrend szerinti házasság jogintézményével. Következésképpen a jelen ügyben az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdése szerinti házasság jogintézményének zárt definíciója nem homofóbia vagy xenofóbia eredménye, hanem a kereszténység nemzetmegtartó erejének, szerepének kifejeződése.
- [104] Mindazonáltal az azonos neműek államilag elismert együttélési formájának BÉK-ként történő elismerése nem jelenti a házasság jogintézményével való konvertálhatóságát sem, a jelen ügyben megállapított mulasztás sem ezt célozza, hanem azt, hogy az Alkotmánybíróság ne vegye át a jogalkotótól e kérdés szabályozását, és a helyzet által felvetett komplex kérdéskört a törvényhozó minden aspektusra kiterjedően rendezhesse, ezért a többséggel egyetértve, magam is a jogalkotói mulasztás megállapítását tartom az adekvát jogkövetkezménynek.

Budapest, 2025. június 3.

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde alkotmánybíró különvéleménye

- [105] Nem értek egyet a határozat rendelkező részének 1. pontjával. Álláspontom szerint alkotmányos követelmény megállapításának lett volna helye. Az Abtv. 46. § (3) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság megállapíthatja azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált, illetve a bírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie.
- [106] A hazai joggyakorlat ellentmondása, hogy a korábban külföldön azonos neművel kötött házasság a magyar jog szerint nem létező házasságnak minősül, így a magyar állampolgár leendő bejegyzett élettársaként történő bejegyzése tekintetében nincs akadálya, hogy utóbb a magyar jog szerint érvényes bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítsen. Másrészt viszont, ha a bejegyezni kívánt élettársával korábban – az élettárs saját joga szerint – érvényes házasságot kötött külföldön, ez a leendő élettársa tekintetében bejegyzési akadálnak minősül. Az élettársi kapcsolat bejegyezhetősége tehát azon fordul meg, hogy a jogalkalmazó a BÉKtv. 3. § (1) bekezdés a) pontja és a Ptk. 4:13. § (1) bekezdésének értelmezésekor a kérelmezők külföldön, egymással kötött házasságát bejegyzési akadálnak tekinti-e. Ez az ellentmondás a következő alkotmányos követelmény megállapításával feloldható volna: A BÉKtv. 3. § (1) bekezdés a) pontja és a Ptk. 4:13. § (1) bekezdésének értelmezésénél és alkalmazásánál az Alaptörvény II. cikke és VI. cikk (1) bekezdéséből következő alkotmányos követelmény, hogy az azonos nemű személyek külföldön, külföldi jog alapján egymással fennálló házassága nem akadálya a bejegyzett élettársi kapcsolat létrejöttének.

[107] Egyebekben csatlakozom *dr. Márki Zoltán* alkotmánybíró úr különvéleményéhez.

Budapest, 2025. június 3.

Dr. Horváth Attila s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró különvéleménye

- [108] 1. Nem értek egyet a határozat rendelkező részének 1. pontjával, valamint az indokolás szerinti hangsúlyozás vonatkozásában, illetve bizonyos kijelentéseket illetően szintén más az álláspontom. Kisebbségben maradva a határozathoz különvéleményt csatolok [Abtv. 66. § (2) bekezdés].
- [109] 2. Álláspontom a következő.
- [110] Álláspontom eleve következetes. Ennek lényege, hogy markáns, világos, rögtöni, egyértelmű kijelentés szükséges. Aminek alapja, hogy az Alaptörvény alapján
- az egyének természetes igénye van arra, hogy az idegenjogi házassági státuszának a magyar jogban való jogi rendezettsége (s nem megfeleltetése, konvertálása) meglegyen;
 - viszont az egyén nem támaszthat igényt az idegenjogi (azonos nemű) házassági státuszának a magyar alkotmányosság (Alaptörvény) szerinti házasságfogalom státuszával való ekvivalenciájára, elfogadtatására (konvertálására).
- [111] Ennek kifejezése az (lett volna), ha alkotmányos követelmény (s nem csupán mulasztás) megállapítása történik. Ami világossá teszi, *erga omnes* hatállyal, hogy az idegenjogi (azonos nemű) házasság megléte nem – nem lehet – akadály a érintett egyén személyes viszonyára vonatkozó jogi rendezettség iránti igényének.
- [112] Eszerint – *dr. Handó Tünde* alkotmánybíró asszony álláspontjával egyezően – azt tartottam (volna) helyénvalónak, ha az Alkotmánybíróság kimondja, miszerint a BÉktv. 3. § (1) bekezdés a) pontja és a Ptk. 4:13. § (1) bekezdése értelmezésénél és alkalmazásánál az Alaptörvény II. cikkéből és VI. cikk (1) bekezdéséből következő alkotmányos követelmény, hogy két azonos nemű személy külföldön, külföldi jog alapján egymással kötött, illetve fennálló házassága Magyarországon nem akadály a közöttük bejegyzett élettársi kapcsolat létrejöttének.
- [113] 3. Ezen egyértelmű álláspont nem minősíti, nem támadja (avagy tagadja) az idegenjogi (azonos nemű) házasság fogalmának, intézményének idegenjogi létét, idegenjog általi elfogadhatóságát, hanem tiszteletben tartja az ilyen idegenjog szuverén akaratát.
- [114] Viszont ezen álláspont – a szuverenitás kölcsönös tisztelete alapján állóan – a magyar Alaptörvény szerinti házasság fogalmának tartalmát kikezdhethetlen alapnak tekinti, s egyben az érintett egyén – jogi rendezettség iránti – természetes igényét érvényesíti, illetve ehhez fűződő jogát végsőkéig védi. Mivel kimondaná azt, hogy „nem akadály”.
- [115] Ehhez képest – álláspontom szerint – a mulasztás megállapítása gyengébb. Amint valójában a határozat indokolásának tartalma sem erősíti az érintett egyén jogi rendezettség iránti természetes igényét. Álláspontom szerint ugyanis – jelen ügyben – nem a hatályos jogállapot, szabályozás jogtechnikai megvalósításainak szövevényességére kellett (volna) hangsúlyt fektetni (amint azt a mulasztás megállapítása jelenti). Hanem egyértelmű, tartalmi álláspontot rögzíteni, ami az egyén számára biztonságot, a jogalkalmazás számára pedig követendő követelményt ad, az Alaptörvény iránytűje szerint.
- [116] 4. Kétségtelen, hogy a jognak – az alkotmányos keretekben – biztosítania kell, hogy az egyének személyes életviszonyai jogilag rendezettek legyenek, aminek értelemszerűen következménye, hogy ekként védelmet is kapjanak. A jogi rendezettség (s minden szabályozás) rendeltetése, hogy biztonságot teremtsen, aminek értelme pedig, hogy védelmet jelentsen.
- [117] Kétségtelen, hogy a magyar jogállapot szerint van a házasság, amit kizárólag egy férfi és egy nő köthet, és jogilag biztosított a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése, ami két azonos nemű egyén között lehet (továbbá van a nyilvántartásba vett élettársi kapcsolat, ami egy férfi és egy nő között lehet).

- [118] Kétségtelen, hogy az idegenjogi (azonos nemű) házassági státusz a magyar jog szerint – változatlanul – nem házasság. Ugyanakkor a magyar Alaptörvény házasságfelfogása nem kirekesztő, csupán a szuverenitásból eredő sajátképi.
- [119] Nem elutasítóként tekint az idegenjogi (azonos nemű) házasságban élő egyén ebbéli státuszára, s indokoltnak tartja, hogy az idegenjogi házasságot kötött azonos nemű egyének Magyarországon hozzájuthassanak ahhoz, amit ha itthon akarnának, akkor megkaphatnának, mint bejegyzett élettársi kapcsolat.
- [120] Fenntartva viszont, hogy az egyén nem támaszthat igényt az idegenjogi (azonos nemű) házassági státuszának a magyar alkotmányosság (Alaptörvény) szerinti házasságfogalom státuszával való ekvivalenciájára, elfogadtatására (konvertálására).
- [121] 5. Megemlítem, hogy mindezek alapján kiváltképp nem értek egyet a határozat indokolásának azon megállapításával, miszerint „A BÉK ennek megfelelően egy, a magyar jog szerint a (de facto és a nyilvántartásba vett) élettársi kapcsolaton kívüli, funkciójában és joghatásaiban a házassággal nem azonos, de ahhoz hasonló, kizárólag az azonos nemű párok által létesíthető társkapcsolati forma.” (Indokolás IV/2.1., Indokolás [66]).
- [122] A határozat ebben kifejeződő gondolatisága párhuzamba állítja az Alaptörvény házasságfogalmát és az idegenjogi (azonos neműek közötti) házasság fogalmát, mint csupán jogi fogalompárt; s ezáltal közömbös marad az iránt, hogy a magyar házasság alkotmányos fogalma tartalmilag – s lényegileg – alapvetően más, s ehhez képest „hasznosnak” sem tekinthető. Ehhez képest pedig nyilvánvaló, s a határozat iménti megfontolásából – értelemszerűen – következő, hogy a többségi álláspont hangsúlya csupán jogi megfeleltetést, konvertálást célzó.

Budapest, 2025. június 3.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

- [123] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2025. június 3.

Dr. Horváth Attila s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Patyi András alkotmánybíró különvéleménye

- [124] Mindenekelőtt hangsúlyozni kívánom, hogy az alkotmányjogi panasz olyan kérdést vetett fel, amelynek társadalmi és az emberi méltósággal való szoros összefüggése miatti alkotmányos jelentősége vitathatatlan. Az alkotmányjogi panasz elutasítását támogattam, de a határozat rendelkező részének 1. pontjában megállapított mulasztásos alaptörvény-ellenességgel és annak indokolásával (*dr. Handó Tünde* és *dr. Márki Zoltán* alkotmánybírókhoz hasonlóan) nem tudok egyetérteni, ezért az Abtv. 66. § (2) bekezdése alapján az alábbi különvéleményt csatolom.
- [125] 1. A rendelkező rész 1. pontjában az Alkotmánybíróság megállapítja az Alaptörvény II. cikkét és VI. cikk (1) bekezdését sértő, mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességet, mivel a jogalkotó nem biztosította, hogy az azonos nemű párok külföldön kötött házassága Magyarországon bejegyzett élettársi közösségként elismerhető legyen. Bár a döntés alapjogi szempontból jelentős, álláspontom szerint *de lege lata* a jogalkotói mulasztás megállapítása nem indokolt. Egyrészt a fennálló törvényi szabályozás az Alaptörvény 28. cikkében foglalt követelményeknek megfelelő értelmezésével biztosítható lenne az, hogy a külföldi jog hatálya alatt, azonos nemű személyek által kötött (külföldi) házasság ne képezze akadályát a magyarországi BÉK létesítésének ugyanazon két személy között. Más oldalról az Alaptörvényből nem vezethető le olyan jogalkotási kötelezettség, amely a külföldön kötött házasság automatikus „átkonvertálását” bejegyzett élettársi kapcsolattá előírná.

- [126] 2. A BÉKtv. lehetőséget biztosít arra, hogy azonos nemű párok Magyarországon bejegyzett élettársi kapcsolatot hozzanak létre – akkor is, ha korábban külföldön házasságot kötöttek. Megítélésem szerint a mulasztás megállapítása, azaz új jogalkotási kötelezettség keletkeztetése és új jogi szabályozás megállapítása nélkül is értelmezhetők és alkalmazhatók úgy a meglévő szabályok, mint amelyek nem zárják ki, hogy ugyanaz a két személy, akik külföldi, azonos neműek közötti házasságot kötöttek, Magyarországon BÉK-et létesítsenek, amennyiben legalább az egyik leendő bejegyzett élettárs magyar állampolgár, vagy belföldön szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. Annak érdekében, hogy ez az értelmezés ne csak az egyik lehetséges, hanem az egyetlen lehetséges és az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezés legyen, melyet a jogalkalmazó szervek követhetnek a Ptk. 4:13. § (1) bekezdése és a BÉKtv. 3. § (1) bekezdés a) pontjának értelmezése során, külön tekintettel az Nmjt. 37. §-a rendelkezéseire is, az Alaptörvény II. és VI. cikkén alapuló *interpretatio conforme*-ként lehetett volna rögzíteni: alkotmányos követelmény, hogy egy azonos nemű pár külföldi házassága nem lehet akadály a házasság Magyarországon bejegyzett élettársi kapcsolattá történő átírásának. Másként fogalmazva: az azonos neműek külföldön kötött házassága nem jogosítja fel őket arra, hogy azt a külföldi házasságot Magyarországon bejegyzett élettársi kapcsolatként ismerjék el, ugyanakkor nem is lehet akadálya annak, hogy ugyanazon felek között *ex novo* ilyen kapcsolat létrejöjjön. Ennek megfelelően a Ptk., a BÉKtv., az Nmjt. és az At. rendelkezéseit kell alkotmánykonform módon értelmezni a mulasztás megállapítása helyett. Ennek kimondását tartottam volna szükségesnek.
- [127] 3. Az, hogy a két jogintézmény nem feleltethető (és ezért értelmezésében nem is feleltetendő) meg egymásnak, több korábbi döntésünkben is következik. Az Alkotmánybíróság a 3003/2021. (I. 14.) AB határozatban megerősítette, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat alkotmányos védelemben részesülhet, ugyanakkor hangsúlyozta: joghatásai nem azonosak a házasságéval. A jelen ügyben – megítélésem szerint – ez a különbségtétel nem kapott kellő súlyt. A két jogintézmény eltérő jogi tartalma és funkciója nem teszi lehetővé azok automatikus megfeleltetését. A *ratio legis* szerint a bejegyzett élettársi kapcsolat önálló, a házasságtól különböző jogintézmény.
- [128] 4. Az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdése szerint a házasság kizárólag férfi és nő között jöhet létre, és a család alapjaként alkotmányos védelmet élvez. Ezzel szemben a bejegyzett élettársi kapcsolat nem keletkeztet családjogi értelemben vett jogviszonyokat – különösen nem a szülő-gyermek kapcsolatot –, így a két intézmény közötti különbségek alapján nem tekinthetők egymással azonosnak vagy egymással egyenértékűnek.
- [129] 5. Külön hangsúlyozandó, egyáltalán nem lényegtelen körülmény, hogy a korábbi Alkotmány hatálya alatt hozott 154/2008. (XII. 17.) AB határozat is azt erősítette meg, hogy a házasság a férfi és nő közötti kapcsolat jogi fogalma, amely az Alaptörvény objektív intézményvédelmi kötelezettsége alá tartozik. E védelem nem terjed ki az azonos neműek házasságára, és nem keletkeztet az állam oldalán olyan jogalkotási kötelezettséget, amely a külföldön kötött azonos nemű házasság *ex lege* elismerését megkövetelné. Ennek a határozatnak a meghozatala idején az alkotmányos rendelkezés mindössze annyit rögzített, hogy a Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét (Alkotmány 15. §). Ez a rendelkezés is elegendő volt annak az alkotmánybíróági értelmezésnek a kialakításához és megerősítéséhez, melynek lényege: „Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a házastársak különeműsége fogalmi eleme a házasságnak.” Ebből következően a házasságkötéshez való – az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből levezetett – jog is csak a különböző nemű párokat illeti meg. A 37/2002. (IX. 4.) AB határozat ismét leszögezte, hogy: „A heteroszexuális, illetve a homoszexuális irányultság egyaránt az emberi méltóság lényegéhez tartozik, szétválasztásukra, az érintett személyek méltóságának nem egyenlő kezelésére kivételes indokok szükségesek. Ilyen például a házassághoz való jog tekintetében a homoszexuális irányultság megkülönböztetése [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 84.]” (ABH 2002, 230, 245.) Álláspontját, amely szerint tehát a házasság intézményét egy férfi és egy nő életközösségeként védi az Alkotmány 15. §-a, az Alkotmánybíróság későbbi határozataiban is fenntartotta [65/2007. (X. 18.) AB határozat, ABH 2007, 726.; 75/2007. (X. 19.) AB határozat, ABH 2007, 731.], és továbbra is fenntartja. (ABH 2008, 1203, 1211.).
- [130] Magyarország Alaptörvénye immár nem alkotmánybíróági értelmezés, az értelmezésből kibomló kötelező alkotmányos követelmény, hanem az alkotmánynorma szintjén rögzíti a házasság jogintézményének ezt a lényegét.
- [131] 6. Az azonos nemű párok jogainak elismerése és védelme természetesen fontos jogalkotási és jogértelmezési cél. E védelem azonban – *de lege lata* – megfelelően biztosítható a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményén keresztül, anélkül, hogy a házasság alkotmányos védelmének értelmezését a külföldi házasság magyarországi BÉK-ként való elismertetése előírásával – legalábbis látszólag – módosítani kellene. Úgy vélem, az Alap-

törvényből nem következik, hogy a jogalkotó mulasztása fennállna azon az alapon, hogy a külföldön kötött azonos nemű házasságot nem ismeri el automatikusan bejegyzett élettársi kapcsolatként.

- [132] 7. Összegzésként hangsúlyozni kívánom, hogy a határozat indokolásának IV. pontjában az Alkotmánybíróság – az Alaptörvény II. és VI. cikkéből, valamint az egyenlő bánásmód követelményéből kiindulva – egy olyan alkotmányos követelményt állapít meg, amely szerint a jogalkotónak lehetővé kellene tennie a külföldön kötött azonos nemű házasságok elismerését bejegyzett élettársi kapcsolatként. Ezt a következtetést azonban nem tartom összeegyeztethetőnek az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdésével, amely a házasságot – mint férfi és nő között létrejövő jogintézményt – kifejezetten alkotmányos védelem alá helyezi.
- [133] A bejegyzett élettársi kapcsolat, bár jelentős jogi védelmet élvez, nem azonos a házassággal sem jogi természetét, sem funkcióját tekintve. A két jogintézmény közötti különbségeket a határozat indokolása – véleményem szerint – nem értékeli kellő súllyal, és ezáltal a mulasztásos alaptörvény-ellenesség megállapítása olyan elvárást támaszt a jogalkotóval szemben, amely *de constitutione lata* nem következik az Alaptörvényből.
- [134] Támogatom azt a megfelelő értelmezést, amely szerint egy azonos nemű pár külföldön megkötött házassága nem lehet akadálya annak, hogy Magyarországon bejegyzett élettársi kapcsolatot hozzanak létre – ez az Alaptörvény II. és VI. cikkéből, valamint az értelmezés során alkalmazandó *interpretatio conforme* elvéből levezethető. Ugyanakkor nem osztom azt az álláspontot, amely szerint az ilyen házasságokat ex lege bejegyzett élettársi kapcsolattá kellene nyilvánítani, mert ez a házasság és a bejegyzett élettársi kapcsolat alkotmányos elhatárolását elmosná, és túlterjeszkedne az Alaptörvény értelmezési keretein.
- [135] Mindezek alapján nem tudtam támogatni sem a határozat rendelkező részének 1. pontját, sem az ahhoz tartozó indokolást.

Budapest, 2025. június 3.

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2589/2022.
Megjelent a Magyar Közlöny 2025. évi 79. számában.

